

Rinze Ijbema - Zondag 49.

Beste heiligen van Groningen,

[1] Pleeg je verzet of geef je je over? Ik liep laatst langs de plek waar aan de Grote Markt destijds het Scholtenhuis stond, het gebouw dat in de oorlog door de Duitse Sicherheitsdienst als hoofdkwartier werd gebruikt.

'Hier stond het huis van het nazisme,
van hakenkruis en van SS.

Hier gaven zij germaanse les
in gruwelijk sadisme.

Hier hebben zij die voor de vrijheid streden
gruwelijk geleden.'

Nu ken ik, en dat geldt ook voor de meesten van jullie, de oorlog alleen maar uit de verhalen. De spannende verhalen van de helden van opstand en verzet. Soms na gefantaseerd, zoals Daan en Sietze, soms levensecht, en vraag je oude opa en oma er nog eens na zolang het nog kan. Maar ook de verhalen van geen kant op kunnen, en je eigen leven en dat van je gezin proberen te redden. Verhalen van berusting, en je overgeven aan de stroom. En hoe ouder je wordt, hoe meer je je onthoudt van een oordeel. Want voorzichtigheid heeft ook levens gered, en moed is soms (!) een ander woord voor domheid.

1. Pleeg je verzet of geef je je over? Het is ook een vraag die geldt in je leven als christen, als kind van God. Ben je geroepen te berusten, of roept God je op te vechten tot je er dood bij neervalt? Op het eerste gezicht is er veel wat voor berusting pleit. **[2]** Deemoed **[3]** is een christelijke deugd, en daarbij hoort dat je de feiten van het leven accepteert als uit de hand van God. De feiten van het leven, **[4]** inderdaad, zoals: aan alles komt een eind. De feiten van het leven, zoals: opgaan, blinken en verzinken. Zo liggen de feiten, je loopt er vanzelf tegenaan. En als je op één en dezelfde dag getuige bent van de doop van een baby'tje en terugdenkt aan het overlijden van dierbaren, dan bouw je alvast een soort mentale reserve in: mooi hoor, zo'n doop; maar zo mooi loopt het leven niet af. Dat zijn de feiten. Pas je maar aan. Berusting, overgave.

De feiten... tja. Hoe zou God daar tegen aan kijken? Dat kun je wel nagaan, vanuit de bijbel. Ik weet dat dit op een gegeven moment de feiten waren, de feitelijke situatie: 'De aarde was nog woest en doods.' Maar ik weet ook dat God zich daarbij niet neerlegde. Hij zag meer in licht, dus Hij zei: 'Licht,' en er was licht. Die flexibele omgang van God met de feiten zal ook wel met die eeuwigheid van God te maken hebben, waar de preek vorige week zondagmiddag over ging. Kijk, voor ons, wij kijken achterom en denken van het verleden: daar verander je niks aan, dat staat vast, je kunt je maar beter aanpassen. Maar voor God staat denk ik de toekomst vast, en in zijn perspectief is waar Hij naartoe *wil* meer een gegeven dan hoe de feitelijke toestand nu toevallig is. God ziet dus feiten anders. **[5]** Voor God is de gedachte 'het is nu eenmaal zo' vrij belachelijk. Geen goede reden voor berusting.

Maar dat is God. Is het niet juist zo dat wat er gebeurt per definitie is wat Hij wil, en wat zou je nou je verzetten tegen wat God wil? En dan hebben we het gevoel dat deemoed een deugd is, niet maar omdat de feiten feiten zijn, maar omdat God je leven leidt en wat je overkomt wordt je uit zijn hand gegeven... In de woorden van één van de heiligen die ons zijn voorgegaan, van Job: 'De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam van de Heer zij geprezen.' Misschien proberen we elkaar zo wel eens te bemoedigen: accepteer het nu maar, God geeft het je, Hij zal je ook wel helpen dragen. God kan er toch iets goeds van maken?

Nu ga ik niet zeggen dat die dingen allemaal zo simpel liggen. We lopen als kerk natuurlijk al eeuwen te piekeren om die dingen bij elkaar te houden, dat God de enige en grote kracht in het hele universum is, en dat Hij helemaal goed en eerlijk is, en dat er toch behoorlijk veel behoorlijk misgaat – en hoe je daar dan mee omgaat. We hebben geprobeerd te zeggen dat er dingen zijn die wel tegen Gods wil gaan, maar niet buiten zijn wil om. In andere woorden, het loopt Hem niet uit de hand. 'Actieve toelating,' zo hebben we geprobeerd de verhouding van God tot de pijn van de werkelijkheid te omschrijven. Maar het blijft de vraag of dat tot berusting en overgave moet leiden. Serieus.

Serieus? Maar geeft niet de Here Jezus zelf het ultieme voorbeeld van overgave aan God, wanneer Hij de pijn van de werkelijkheid scherper voelt dan de meesten van ons gelukkig moeten meemaken? In Gethsemane knielde Hij en Hij bad diep voorovergebogen: 'Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij voorbijgaan! Maar laat het niet gebeuren zoals ik het wil, maar zoals u het wilt.' Dat is toch het summum van je overgeven? Zo staat dit moment wel in ons collectieve geloofsvoorstelling geprent. Is dit dan niet hoe de Heer in navolging van Hem ook ons leert bidden, 'Uw wil geschiede?' 'Laat uw wil gedaan worden.'

Overgave, Christus deed het voor... of niet? Als je die scène in Gethsemane op je laat inwerken is er toch wel wat meer aan de hand. Natuurlijk is er het feit dat Hij juist deze weg moest

gaan, zodat wij er niet meer onderdoor zouden moeten. Maar los daarvan is deze allergrootste daad van overgave tegelijk de allergrootste daad van verzet. **[6]** Hier slaat God met de vuist op tafel en zegt: Nee! En Christus is die vuist en Christus gaat die klap opvangen en Christus alleen weet wat dat inhoudt. Maar zijn overgave aan wat moet gebeuren betekent tegelijk dat Hij opstaat en het gevecht aangaat. 'Hier hebben zij die voor de vrijheid streden gruwelijk geleden,' maar dan anders. Hij heeft gruwelijk geleden, maar zijn lijden was zijn strijd, zijn verzet.

Ik vind het opvallend hoe de Catechismus dan ook bij de het bespreken van Christus' derde gebedsles het je neerleggen bij de wil van God beschrijft als een actie, als een daad van ons. 'Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verloochenen en uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn.' Geen passief je neerleggen bij de kennelijke gang van zaken, maar twee acties, twee bewegingen. Eén, dat ik erken dat mijn eigen wil geen goed kompas is; twee, dat ik mij de wil van God toe-eigen als de alleen goede. Je wordt niet voortgedreven door het lot, maar je stapt aan boord bij de Zoon van God. Ik vind niet zoveel wat pleit voor berusting, voor overgave als levenshouding.

2. Dus ik pleit voor verzet. **[7]** Omdat God *het goede* wil. **[8]** Omdat het daarmee begint. En je begint aan de verkeerde kant als je begint met wat er gebeurt, wat God dan dus wil en wat dan dus goed of goed genoeg is. Het begint met dat God het goede wil, en als er dingen gebeuren die niet goed zijn, begint het ermee dat we elkaar eraan herinneren: dit is niet goed, dit is niet wat God wil. En als het toch gebeurt, dan loopt het Hem niet uit de hand, en Hij zal, bij de dood van zijn Zoon, ervoor zorgen dat het de kant opgaat die Hij in gedachten heeft: de goede kant. Maar zo is het gebed, 'Uw wil geschiede,' een gebed dat de wereld in beweging zet. 'Laat uw wil gedaan worden.'

Dat is ook precies wat Zondag 49 onder woorden brengt. 'Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verloochenen en uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn, zodat een ieder zijn taak waartoe hij geroepen is, even gewillig en trouw vervult als de engelen in de hemel doen.' **[9]** Doen. Het is vruchtbaarder voor een christen om je af te vragen: 'Goed, wat is in mijn situatie dat wat God van me vraagt?' – dan om te zoeken naar hoe je iets wat duidelijk krom is toch recht kunt noemen, zodat je je erbij neer kunt leggen.

Maar omdat we bezig zijn met het gebed, laten we kijken wat voor consequenties dit heeft voor je gebed. Heel concreet, hoe lang moet je bidden, dan? Bidden om genezing, bidden om herstel? Sommigen zeggen: 'Als God je gebed niet verhoort, leg je er dan maar bij neer.' Ze verwijzen daarbij naar Paulus. Had Paulus niet drie keer gebeden over één of andere doorn in zijn vlees? Maar

toen de bevrijding niet kwam, legde Paulus zich bij de uitkomst neer, in deemoedige overgave. Ja, behalve dat God natuurlijk letterlijk tegen hem zei: 'Je hebt niet meer dan mijn genade nodig, want kracht wordt zichtbaar in zwakheid.' Toen werd die doorn dus een soort doornenkroon, een symbool van hoe de knecht actief de Meester navolgde.

Heel concreet, hoe lang moet je bidden, dan? Bidden om genezing, bidden om herstel? De Meester zelf heeft dit verhaal verteld, over een onrechtvaardige rechter die geen zin had te luisteren naar een klagende weduwe: 'Ten slotte zei hij bij zichzelf: Ook al heb ik geen ontzag voor God en laat ik mij niets aan de mensen gelegen liggen, toch zal ik die weduwe recht verschaffen omdat ze me last bezorgt. Anders blijft ze eindeloos bij me komen en vliegt ze me nog aan.' Het is dat de Heiland zelf iets over de Vader zegt via het beeld van een rechter die het gezeur zat is en bang is voor klappen, anders zou het haast oneerbiedig zijn. En natuurlijk zegt Jezus ook dat God juist niet zo'n slechte rechter is. Maar de moraal is duidelijk: God vindt niet snel dat je zeurt.

Hoe lang moet je bidden, dan? Zolang als je hart je ingeeft. Want naast die weduwe staat een gemeentelid, een man, die ik vroeg of hij wilde dat ik met hem bad voor zijn ziekte en voor herstel en die zei dat dat niet hoefde. Waarom dan niet? Omdat hij het God al verteld had, en hij wist zeker dat God hem gehoord had, dus het was goed. Een echte Groninger, die man, hij had het immers al gezegd? Maar God is als God de God van weduwen die hun nood bij Hem blijven neerleggen, en van Groningers, die weten dat hun nood in Gods handen een goede plek heeft. Want dat is het punt. God wil het goede. **[10]** Daarom mag jij jou goede wensen en dromen bij Hem neerleggen. Actief.

Maar hoe zit het dan met de Heer die heeft gegeven, en de Heer die heeft genomen, en de naam van de Heer die toch geprezen moet worden? Hoe zit het met die keus van Job? Oké. Allereerst, Job bad met open ogen, en dat moeten wij ook doen. Ik bedoel, zijn kinderen waren dood, zijn kudden waren geroofd, en zijn knechten waren ontvoerd. Job doet er zijn ogen niet voor dicht, alsof het automatisch wel goed zal zijn omdat alles even automatisch bij God vandaan komt. En wat bid Job dan? 'De naam van de Heer zij geprezen.' Er zijn momenten, meer dan me lief is, waarop die uitspraak de hoogste daad van verzet is. Waar iedereen zou staan te vloeken, en jijzelf ook binnensmonds of in je hart, vorm jij, een bewuste keus, je lippen tot een belijdenis. **[11]** De lof voor God kan bij tijden vloeken met de feiten. Jammer dan voor de feiten. Wij geloven in God die het goede wil; daar kan geen kwaad tegenop.

3. En heeft dit nog een verband met de doop? En heeft dit nog een verband met allerzielen? Ik denk het wel. Eerst, de doop. **[12]** We hebben gelezen hoe Jezus gedoopt werd. Hoe Jezus vanuit

Galilea naar de Jordaan kwam om door Johannes gedoopt te worden. En hoe Johannes probeerde Hem tegen te houden met de woorden: 'Ik zou door u gedoopt moeten worden, en dan komt u naar mij?' Dat heeft Johannes, op het eerste gezicht, goed begrepen. God is groot, maar Johannes is niet meer dan zijn profeet. Dus als de profeet het volk moet dopen vanwege hun zonden, dan moet de profeet ook gedoopt worden vanwege zijn zonden, maar dan is Christus degene die, zonder zonde, de profeet moet dopen en niet die door de profeet gedoopt moet worden.

Maar wat zegt Jezus? 'Laat het nu maar gebeuren, want het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen.' 'Laat het nu maar gebeuren.' Passief? Ja hoor, als je dat wilt. Maar vooral een actie: het vervullen van Gods gerechtigheid. Christus is gekomen om Gods gerechtigheid z'n definitieve vorm te geven. Christus is gekomen om te sterven, Hij zonder zonde, voor Johannes en voor jou en voor mij, zondaren. Zijn doop is een voorafschaduwing van zijn dood. De hoogste daad van overgave als de hoogste daad van verzet. 'Toen stemde Johannes ermee in.'

'Laat uw wil gedaan worden.' 'Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verloochenen en uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn, zodat een ieder zijn taak waartoe hij geroepen is, even gewillig en trouw vervult als de engelen in de hemel doen.' Wie, of het nu als volwassene of als kind is, de doop heeft ondergaan, die is voor God de dood voorbij. **[13]** En: wie de doop heeft ondergaan, die gaat z'n eigen wil verloochenen, om zich te laten vullen met de wil van God. **[14]**

Maar dan is wie in Christus is en dan de dood moet ondergaan... ja, wat eigenlijk? De dood is toch het laatste bewijs dat we niets in te brengen hebben? Dat al ons verzet op niets uitloopt? Leg je er toch bij neer! Behalve natuurlijk dat het de goede wil van God is dat wie in Christus is, wie door de doop van Christus is gegaan, dat die de dood voorbij is, **[15]** om, naar Gods wil, te leven. 'Laat uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.' De Catechismus past dat vrolijk toe op de engelen in de hemel, en hun trouwe dienst. Ik pas het toe op onze broers en zussen die de dood overleefd hebben – en op hun trouwe dienst. De heiligen ons voorgegaan naar het leven bij God gaan ons ook voor in het doen van de wil van God. De hemel is geen zalig nietsdoen, maar vol leven en lof en feest. Goed voorbeeld doet goed volgen.

En dus? En dus pas ik Gods reactie op Jezus' doop vandaag ook toe. Als Christus door zich te laten dopen laat zien dat Hij zich als de daad van het hoogste verzet zal overgeven aan de dood, zegt God: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.' **[16]** Kijk maar, de Geest van God is op hem als een duif. Maar dan pas ik dat vandaag ook toe op Elwin, die hier vandaag in Christus' naam gedoopt is. Uit het water herrezen kreeg hij de Geest van God, en al zijn liefde. '..., mijn kind, mijn vreugde.' **[17]** En dan pas ik dat vandaag ook toe op wie van ons in de Heer is gestorven. De feiten

spreken: tegen de dood is geen verzet mogelijk. Ha. Behalve dat God zegt, op het moment dat één van ons sterft in de Heer: **[18]** 'Mijn kind, mijn vreugde.' Zijn goede wil heeft het laatste woord.

Amen.